

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Директор ВННІЕ ЗУНУ

_____ Борис ПОГРІЩУК
« » 2022 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Перший проректор ЗУНУ

_____ Микола ШИНКАРИК
« » 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма – «Економіка»

Кафедра економіки, обліку та оподаткування

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)	Іспит (сем.)
Денна	II	3	28	28	3	4	57	120	-	Іспит, 3
Заочна	II	4,5	8	4	-	-	108	120	-	Іспит, 5

Вінниця – ВННІЕ ЗУНУ – 2022 р.

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 «Економіка», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 26.05.2021р.)

Робочу програму склала д.е.н., професор кафедри економіки, обліку та оподаткування Вікторія МЕЛЬНИК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки, обліку та оподаткування ВННІЕ ЗУНУ, протокол № 1 від 26 серпня 2022 року

Завідувач кафедри _____ к.е.н., доцент Віктор ПИЛЯВЕЦЬ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 051 «Економіка», протокол № __ від _____ 2022 р.

Керівник групи

забезпечення спеціальності _____ д. е. н., професор Віктор КОЗІЮК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

1. Опис дисципліни

Дисципліна «Економіка підприємства»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Статус дисципліни – дисципліна професійної підготовки блоку вибіркових дисциплін Мова викладання – українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність 051 «Економіка»	Рік підготовки: 2022/2023 <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2</i> Семестр: <i>Денна – 3</i> <i>Заочна – 4,5</i>
Кількість змістових Модулів – 3	Освітня-професійна програма: «Економіка»	Лекції: <i>Денна – 28 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 28 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 120	Ступінь вищої освіти - бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 57 год.</i> <i>Тренінг – 4 год.</i> <i>Заочна – 108 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 3 год.</i>
Тижневих годин: Денна форма навчання – 8 год. з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю - іспит

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

2.1. Мета вивчення дисципліни:

Метою вивчення дисципліни «Економіка підприємства» є формування здатностей самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні підприємств.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

Завдання вивчення дисципліни «Економіка підприємства» полягає у вивченні господарських процесів, що відбуваються у виробничо – комерційних системах підприємств; закріплення комплексу економічних знань і засвоєння досягнень теорії та практики управління підприємствами.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати: форми прояву об'єктивних економічних законів в конкретних галузях, підприємствах різних форм власності, форм організації і тенденції розвитку продуктивних сил і виробничих відносин, міру відповідальності виробничих відносин рівню розвитку продуктивних сил; економічні методи управління підприємствами, галузями; вміти: використовувати на практиці традиційні і знаходити нові методи економічного впливу на трудові колективи з метою більш повного використання матеріально-технічного і трудового потенціалу галузей; аналізувати економічні явища, намічати заходи по підвищенню ефективності виробництва, давати оцінку якості; приймати сміливі рішення, що ґрунтуються на наукових, розрахунках, досвіді; аналізувати кількісні і якісні показники роботи підприємств з метою виявлення резервів виробництва; використовувати економіко - математичні методи, методи прогнозування для розробки заходів по підвищенню ефективності виробництва і якості роботи; ефективно використовувати економічні важелі, такі як ціна, прибуток, матеріальне заохочення; визначати економічну ефективність від реалізації пропозицій по впровадженню нової техніки, стандартів, вдосконаленню технологій, використанню винаходів, рацпропозицій, більш прогресивних методів організації виробництва і праці; чітко і коротко викладати пропозиції; управляти процесом організації заробітної плати, враховувати попит на продукцію підприємства на ринку в умовах конкуренції.

2.3. Перелік компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни:

- вивчення основних законів та підзаконних актів, які регулюють діяльність підприємств за їх організаційно-правовими формами в Україні; уміння вести дискусію; здатність визначати показники для оцінки діяльності підприємства, уміння й навички для діагностики управлінського контролю;

можливість оцінювання результатів підприємства та ефективності виробництва.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- знати : економічні основи функціонування підприємств в умовах ринку; чинники, які впливають на ефективність роботи підприємств; економічний зміст ресурсів, структуру та форми ресурсного забезпечення; прогресивні методи планування та форми організації виробництва; показники оцінки результативності діяльності.

- вміти : виконувати економічні розрахунки; проводити аналіз використання ресурсів; оцінювати діяльність підприємства з економічної точки зору; вишукувати резерви підвищення ефективності діяльності підприємства.

2.4 Передумови вивчення дисципліни

Передумовою вивчення дисципліни «Економіка підприємства» є ознайомлення студентів із головними теоретичними аспектами економіки підприємства, вітчизняним та іноземним досвідом у даній галузі.

Для вивчення дисципліни «Економіка підприємства» необхідними є отримані студентами знання та вміння із дисциплін «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Макроекономіка».

Загалом мета проведення лекцій студентам полягає у:

- викладенні згідно з програмою та робочим планом основних питань методології формування і використання ринкових та адміністративних механізмів управління розвитком підприємства в умовах мінливості зовнішнього і внутрішнього середовища;

- формуванні цілісної системи ґрунтовних теоретичних знань з курсу «Економіка підприємства».

2.5. Програмні результати навчання:

Результатами вивчення дисципліни «Економіка підприємства» є навички щодо:

- формування у студентів умінь щодо отримання задалегідь окреслених результатів господарювання шляхом оптимізації використання ресурсів підприємства;

- отримання практичних навичок у прийнятті обґрунтованих господарсько-управлінських рішень в умовах ринкової економіки;

- засвоєння та закріплення теоретичних аспектів даного курсу, отриманих на лекційних заняттях;

- формування умінь та практичних навичок щодо визначення економічної ефективності діяльності підприємства.

3. Зміст дисципліни «Економіка підприємства»

Змістовий модуль 1.

Підприємство в сучасній системі господарювання

Тема 1. Теорії підприємств і основи підприємництва

Підприємство (фірма) як суб'єкт ринкової економіки, його основні риси. Місія та цілі функціонування підприємства. Основні напрямки діяльності підприємства. Теорія фірми Р. Коуза.

Теорії (концепції) підприємства: неокласична теорія, інституціональна концепція, еволюційній теорії, підприємницька модель, концепція агентської моделі підприємства, теорією „виживання”, інтеграційна концепція. Концепція підприємства як „відкритої”, матеріально-речової та соціально-економічної системи.

Принципи, форми і типи підприємницької діяльності. Законодавче забезпечення підприємництва. Активізація підприємницької діяльності в Україні. Франчайзинг, як особлива форма організації бізнесу. Виробнича і посередницька діяльність.

Підприємницькі договори (контракти, угоди): структура і порядок укладання. Загальні і специфічні умови договору. Основні напрямки співпраці партнерів. Партнерські зв'язки та угоди.

Міжнародний бізнес: поняття, суб'єкти, Принципи та види. Форми зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Спільні підприємства. Проблеми розвитку спільних підприємств на Україні.

Література: 1,10,17,36,37.

Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми

Створення підприємства та правові основи його функціонування. Господарський кодекс України: основні положення. Статут підприємства. Засновницький договір. Генеральна тарифна угода й колективний договір. Класифікація підприємств. Види господарських товариств. Установчі документи господарських товариств.

Виробничі об'єднання підприємств і організацій, порядок їх утворення, функції та мета. Характеристика видів інтеграційних форм підприємств і організацій: добровільні і інституційні об'єднання (асоціації, консорціуми, концерни, корпорації, фінансово-промислові групи, холдинги тощо).

Література: 2,11,15,27.

Тема 3. Зовнішнє середовище господарювання підприємства

Середовище діяльності підприємства, його структура. Основні підходи до розуміння середовища господарської організації. Внутрішнє середовище підприємства. Виробничий потенціал підприємства, його властивості.

Зовнішнє середовище функціонування підприємства. Макросередовище господарювання підприємства, його чинники: економічні, політико-правові, ринкові, міжнародні, соціальні, науково-технічні.

Мікросередовище господарювання підприємства, його елементи. Модель «Галузевої конкуренції» М. Портера.

Вплив чинників зовнішнього середовища на діяльність підприємства. Призначення, зміст та особливості аналізу зовнішнього середовища підприємства. Моніторинг зовнішнього середовища підприємства. Сканування зовнішнього середовища підприємства.

Література: 3,16,27,30,34.

Тема 4. Структура та управління підприємством

Структура підприємства. Поняття та елементний склад виробничої структури підприємства. Види виробничих структур підприємства. Чинники виробничої структури. Принципи формування виробничих структур. Цехова виробнича структура. Загальна структура підприємства.

Мета і завдання виробничої діяльності та необхідність управління нею. Поняття, принципи та шляхи управління суб'єктами господарювання вдосконалення.

Поняття і класифікації методів управління. Характеристика економічних, адміністративних, соціально-психологічних методів управління.

Структура органів управління промисловістю, галуззю, підприємством. Типи організаційних структур управління: лінійні, функціональні, штабні, матричні, (програмно-цільові), дивізіональні.

Вищі органи управління підприємствами та організаціями. Ефективність адміністративної реформи в Україні. Зарубіжний досвід централізованого управління підприємствами та організаціями.

Література: 6,15,28,30,34.

Тема 5. Ринок і продукція

Поняття і характеристика ринкового типу господарювання. Функції ринку. Структура ринку. Види ринків. Принципи поведінки суб'єктів господарювання на ринку.

Ідентифікація типу ринкової структури. Мікроекономічний підхід до визначення структури галузі. Характеристика вхідних та вихідних бар'єрів, оцінка можливості їх подолання. Особливості поведінки підприємства на ринках досконалої і монополістичної конкуренції, олігополії та монополії. Діагностика ринкової влади підприємства. Аналіз еластичності попиту та її впливу на діяльність підприємства.

Ринкова інфраструктура. Складові елементи ринкової інфраструктури. Фондова і товарна біржі. Біржа робочої сили. Фінансово-кредитні посередники. Небанківські фінансові інститути. Формування ринкової інфраструктури в Україні.

Література: 4,8,13,18,35.

Тема 6. Планування діяльності підприємства

Планування – важлива функція управління розвитком виробництва.

Основні принципи та методи планування. Система планів виробничої діяльності та порядок їх розробки. Види планів: стратегічні, тактичні й оперативні, бізнес-плани.

Суть і основні етапи стратегічного планування. Поняття і мета вибору стратегії підприємства. Види стратегії: виживання, стабілізації, зростання. Сучасні проблеми розвитку системи стратегічного планування.

Характеристика бізнес-планування: суть і призначення. Структура бізнес-плану. Методика розробки окремих розділів бізнес-плану. Практика використання бізнес-планів за ринкових умов господарювання.

Особливості тактичного й оперативного планування на підприємстві. Класифікація тактичних планів підприємства: середньо- і короткострокові. Основні розділи та показники тактичних планів.

Система оперативного планування діяльності виробничих підрозділів підприємства та шляхи її вдосконалення.

Основні розділи і показники плану розвитку підприємства, галузі. Планування обсягу випуску продукції (виробнича програма) підприємства. Номенклатура й асортимент продукції. Показники виробничої програми: валова, товарна, реалізована й чиста продукція. Обґрунтування виробничої програми. Маркетингова діяльність підприємства та її вплив на формування виробничої програми.

Література: 5,12,25,29,36.

Змістовий модуль 2.

Практичне забезпечення діяльності підприємства

Тема 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці

Роль людського фактору в підвищенні ефективності діяльності підприємства. Кадри підприємства, їх склад і структура. Категорії персоналу підприємства, робітники, службовці, спеціалісти, керівники. Класифікація персоналу за професіями та кваліфікацією. Характеристика робітників за рівнем кваліфікації.

Чинники, що впливають на рівень кваліфікації керівників, спеціалістів і службовців. Особливості співвідношень категорій персоналу на підприємствах різних типів, розмірів і форм власності. Вплив науково-технічного прогресу на структуру кадрів.

Розрахунок чисельності працюючих на підприємстві. Планування дійсного фонду робочого часу працюючого. Методи визначення чисельності основних робітників за: трудомісткістю виробничої програми, нормами обслуговування, нормами виробітку. Розрахунок чисельності допоміжних робітників. Визначення чисельності керівників, спеціалістів і службовців.

Особливості системи управління персоналом підприємства. Показники руху кадрів на підприємстві. Сучасні вимоги до ділових якостей різних категорій персоналу.

Форми та ефективність підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів. Закордонний досвід формування ефективного

використання кадрового потенціалу. Конкурсно-контрактна система найму працівників. Службова ротація кадрів.

Продуктивність праці та її вимірювачі: натуральні, трудові та вартісні. Планування росту продуктивності праці за техніко-економічними факторами. Резерви росту продуктивності праці. Динаміка продуктивності праці на підприємствах різних галузей. Наукова організація і нормування праці. Охорона праці та безпека життєдіяльності.

Мотивація як процес стимулювання людей до ефективної діяльності. Вимоги до системи мотивації оплати праці. Методи мотивації праці на підприємстві.

Поняття, види і шляхи росту заробітної плати. Основні принципи організації оплати праці та її регулювання. Функції оплати праці та їх реалізація. Державне регулювання оплати праці та соціального захисту. Регулювання оплати праці на основі колективного договору.

Мінімальна заробітна плата. Тарифна система, єдина тарифна система розрядів і коефіцієнтів з оплати праці. Диференціація оплати праці за певними ознаками. Оплата праці керівників, спеціалістів, службовців, робітників. Форми і системи оплати праці. Використання колективної системи оплати праці. Безтарифна система оплати праці. Характеристика контрактної системи оплати праці. Ефективність використання системи участі працівників підприємств у прибутках (за результатами виробничо-господарської діяльності і відносин власності). Зарубіжний і вітчизняний досвід участі працівників в прибутках. Формування фонду оплати праці на підприємстві.

Література: 6,14,29,35,37,41.

Тема 8. Капітал підприємства

Сутність та види капіталу підприємства. Основний та оборотний капітал. Власний та позиковий (залучений) капітал.

Основні фонди – складова частина виробничих фондів підприємства. Поняття, класифікація, структура основних фондів і їх роль в розширеному відтворенні. Фактори, що визначають структуру основних фондів. Особливості структури основних фондів в галузях. Первісна, відновна та залишкова вартість основних фондів. Індексація основних фондів. Облік і оцінка основних фондів. Види та показники зношування основних фондів. Форми запобігання фізичному зношенню основних фондів – ремонт, модернізація, заміна та оцінка доцільності витрат на їх здійснення. Види ремонту і порядок його фінансування.

Амортизація основних фондів. Утворення і використання фонду амортизаційних відрахувань. Норми амортизації. Прискорена амортизація. Напрямки відтворення основних фондів. Розширене відтворення основних фондів технічне переозброєння, реконструкція і нове будівництво.

Система показників ефективності відтворення та використання основних фондів. Шляхи підвищення ефективності використання і основні напрямки інтенсифікації відтворення основних фондів.

Поняття, матеріальний склад і структура оборотних фондів підприємства.

Система показників використання матеріальних ресурсів. Народногосподарське значення зниження матеріаломісткості продукції. Нормування витрат матеріальних ресурсів.

Поняття оборотних коштів підприємства. Загальна характеристика та нормування оборотних коштів. Класифікація оборотних коштів підприємства. Нормовані і ненормовані оборотні кошти. Методи розрахунку нормативів оборотних засобів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого рахунку).

Розрахунок нормативів оборотних засобів у виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції на складі.

Методика розрахунку показників ефективності використання оборотних коштів: коефіцієнт оборотності (завантаження), тривалість одного обороту. Шляхи покращення використання оборотних коштів. Проблеми нестачі оборотних коштів і поповнення їх величини до нормативного рівня за умови кризової ситуації на підприємстві.

Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства, їх вплив на конкурентоспроможність його продукції в певному сегменті ринку. Характеристика об'єктів промислової власності - винаходів, промислових зразків, товарних знаків, знаків обслуговування.

Інформаційні технології і програмні продукти. Інші нематеріальні ресурси – "ноу-хау", раціоналізаторські пропозиції, гудвіл фірми. Нематеріальні активи як юридичне оформлені права виключного користування об'єктами промислової та інтелектуальної власності; їх вартісна оцінка й строки зношування.

Література: 7,20, 32, 33,34.

Тема 9. Інвестиції

Поняття, характеристика та роль інвестицій у відтворенні виробничого потенціалу підприємства. Склад інвестицій підприємства. Внутрішні та зовнішні джерела інвестування. Іноземні інвестиції та їх види (прямі та портфельні). Різновиди та структура реальних (виробничих) інвестицій (капіталовкладень). Структура капітальних вкладень (технологічна, відтворювальна): тенденції й динаміка.

Планування виробничих інвестицій (кап. вкладень). Джерела фінансування та обчислення необхідного обсягу капітальних вкладень.

Роль фінансових інвестицій. Види цінних паперів, порядок їх випуску й обігу. Державне регулювання й масштаби обігу цінних паперів в Україні.

Загальні положення методології визначення економічної ефективності фінансових і виробничих інвестицій.

Методика оцінки ефективності виробничих інвестицій за умов ринку з урахуванням грошових потоків, ставок дисконту, господарського ризику й

інфляції. Абсолютна і порівняльна ефективність виробничих інвестицій (капіталовкладень).

Ефективність реконструкції. Врахування фактору часу при визначенні ефективності виробничих інвестицій (капіталовкладень). Особливості визначення і показники ефективності використання різних видів цінних паперів.

Сукупність чинників, що впливають на рівень ефективності інвестицій. Основні шляхи підвищення ефективності використання капітальних вкладень. Організаційно-фінансові важелі підвищення ефективності обігу цінних паперів.

Економічне обґрунтування інвестиційних проектів в бізнес-плані. Щорічний прибуток, як показник ефективності інвестиційного проекту.

Література: 2, 8,23,29,31,32,33.

Тема 10. Інноваційна діяльність

Поняття, характеристика й види інноваційних процесів та їх реалізація на підприємстві. Класифікація нововведень за масштабами впливу на ефективність виробництва (глобальні та локальні). Взаємозв'язок між видами інноваційних процесів на підприємстві. Інвестування нововведень та інноваційний лізинг.

Економічна ефективність напрямів НТП. Методика визначення економічної ефективності впровадження нової техніки (технічні нововведення). Економічний ефект на витратах виробництва нової техніки. Наближені методи визначення собівартості нової техніки. Економічний ефект на витратах експлуатації. Сумарний (народногосподарський) і комерційний (внутрішньогосподарський) ефекти від впровадження нової техніки. Розрахунок річного економічного ефекту від впровадження технічних нововведень. Врахування фактору часу при розрахунку ефективності використання технічних нововведень.

Організаційний прогрес як узагальнюючий фактор використання організаційних, економічних і соціальних нововведень. Об'єкти організаційного прогресу: організація виробництва і праці, соціальні і правові відносини. Основні напрямки (загальносистемний і внутрішньо суб'єктивний) і тенденції організаційного прогресу. Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

Література: 6,9,25,34,36,37.

Тема 11. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства

Характеристика техніко-технологічної бази виробництва. Виробничий процес. Основні, допоміжні та обслуговуючі процеси. Прості і складні процеси. Первинний структурний елемент виробничого процесу – операція. Технологічні операції та природні ресурси технологічний процес та допоміжні операції.

Лізинг як форма оновленні технічного бази виробництва. Формування

та використання виробничої потужності підприємства.

Виробнича потужність і фактори, що на неї впливають. Методи визначення виробничої потужності на підприємствах різних галузей. Використання економіко-математичних методів при плануванні покращення використання основних фондів і виробничих потужностей.

Література: 9,13,28,33,36.

Змістовий модуль 3.

Розвиток підприємства в сучасних умовах господарювання

Тема 12. Організація виробництва і забезпечення якості продукції

Поняття і принципи організації виробничого процесу. Класифікація виробничих процесів за призначенням, перебігом у часі та ступенем механізації (автоматизації).

Організаційні типи виробництва (одиничне, середнє, масове) і їх техніко-економічна характеристика. Розміщення робочих місць, кваліфікація кадрів, тип обладнання в різних типах виробництва. Призначення та характеристика дослідно-експериментального виробництва. Ефективність організаційних типів виробництва.

Поняття і класифікація методів організації виробничого процесу (індивідуальний, партійний, поточний). Загальна характеристика потокового виробництва. Класифікація поточкових ліній. Розрахунок основних параметрів поточкових ліній. Організація потокового виробництва: ознаки й сфери застосування. Тенденція розвитку потокового виробництва в Україні. Організація виробничого процесу в часі.

Поняття та структура виробничого циклу. Види руху предметів праці у виробництві. Розрахунок тривалості технологічної частини виробничого циклу.

Поняття і визначення рівня конкурентоспроможності продукції. Поняття «якість продукції». Виробничі і споживчі властивості продукції і її технічний рівень. Показники і вимірювачі якості продукції. Управління якістю продукції. Заводські системи управління якістю продукції. "Петля" якості. Методи контролю якості продукції.

Поняття, складові елементи та принципи здійснення стандартизації продукції. Вітчизняні стандарти. Економічне значення сертифікації продукції. Види сертифікації: обов'язкова і добровільна. Міжнародні системи стандартизації і сертифікації продукції.

Економічна і соціальна ефективність стандартизації і сертифікації продукції.

Система стандартизації в Україні. Органи Держстандарту – центри стандартизації, метрології та сертифікації. Відповідальність за порушення вимог стандартів.

Шляхи підвищення якості та конкурентноздатності продукції вітчизняних підприємств.

Література: 5, 9,11,17,34,35.

Тема 13. Витрати на виробництво та реалізацію продукції

Поняття і класифікація витрат на виробництво та реалізацію продукції. Структура поточних витрат та їх включення до собівартості продукції. Поняття і методика розрахунку кошторису витрат на виробництво.

Калькулювання витрат на виробництво продукції. Об'єкти калькулювання й калькуляційна одиниця. Типова номенклатура калькуляційних статей витрат. Методика обчислення окремих статей калькуляції. Методи прогнозування собівартості нових виробів (питомих витрат, бальний, агрегатний, кореляційний, графо-аналітичний).

Шляхи зниження поточних витрат в розрахунку на одиницю продукції: підвищення технічного рівня виробництва, вдосконалення організації виробництва, праці й управління; збільшення обсягу виробництва та підвищення якості продукції. Економічний зміст, функції і види цін та сфери їх застосування. Методи встановлення цін: собівартість плюс прибуток; забезпечення фінансованої величини прибутку; за рівнем поточних цін (конкуренції); за рівнем попиту. Державне регулювання ціноутворення. Шляхи вдосконалення ціноутворення в Україні.

Література: 1,6,12,20,33,34.

Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Виручка від реалізації продукції і дохід підприємства. Дохід і прибуток – показники фінансових результатів; різниця між ними. Джерела формування прибутку (доходу) підприємства. Прибуток – основний показник діяльності підприємства. Типова схема використання прибутку. Показник прибутку; його розрахунок. Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки України.

Показники рентабельності та їх розрахунок. Шляхи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України.

Суть і методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства. Методика розрахунку показників фінансового стану підприємства: прибутковості, ліквідності, оборотності стабільності.

Загальна методологія вимірювання ефективності виробництва. Види ефективності (економічна і соціальна; локальна і народногосподарська; первісна і мультиплікаційна; абсолютна і порівняльна). Система показників ефективності виробництва. Оцінка соціальної ефективності виробництва.

Класифікація факторів зростання ефективності виробництва: внутрішні і зовнішні.

Література: 8,13,17,26,33,34.

Тема 15. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація

Характеристика та аналіз бізнес-процесів підприємства. Визначення і структура бізнес-процесів. Основні характеристики бізнес-процесів: вхід, вихід, виконавці, керівники, клієнти. Основні категорії, класифікація, якісні і

кількісні параметри бізнес-процесів. Моделювання бізнес-процесів підприємства

Реінжиніринг бізнес-процесів як один із етапів у підвищенні конкурентноспроможності підприємства, доведення його до рівня саморегульованої організації в умовах динамічного ринку. Точкове покращення бізнес-процесів, комплексна трансформація підприємства (комплексне покращення бізнес-процесів), створення і підтримка системи безупинних покращень результативності бізнесу.

Система виживання підприємства в ринкових умовах господарювання. Комплексна трансформація підприємства, етапи її здійснення.

Сутність, характеристика реструктуризації підприємства, як найрадикальнішого заходу виходу з економічної кризи та стабілізації виробництва. Види реструктуризації. Форми реструктуризації: конверсія, розукрупнення і диверсифікація виробництва.

Реструктурування підприємства на основі оцінки ринкової вартості. Використання підходу Мак-Кінсі до оцінки вартості бізнесу підприємства у процесі його реструктуризації. Алгоритм проведення реструктуризації та характеристика його елементів. Ключові дії в процесі розроблення концепції реструктуризації. Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації підприємств (організацій).

Література: 5,14,22,26,35.

Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність

Сутність, мета та функціональні цілі економічної безпеки підприємства. Джерела негативних впливів на економічну безпеку підприємства.

Структурні елементи і схеми організації економічної безпеки.

Методологія оцінки рівня економічної безпеки. Аналіз та оцінка досягнутого рівня економічної безпеки.

Основні напрями організації економічної безпеки за окремими функціональними складовими: фінансова складова, інтелектуальна й кадрова складова, техніко-технологічна складова, політико-правова складова, інформаційна складова, екологічна складова, силова складова.

Служба безпеки фірми (підприємства, організації). Принципи організації та ключові завдання. Функції, об'єкти та управління безпекою.

Суть і мета санації підприємств (організацій). Державна політика підтримання проведення санації підприємств. Практика і ефективність санації в Україні.

Кризова ситуація і банкрутство. Причина і симптоми банкрутства. Контроль за ознаками банкрутства та його попередження. Процедура оголошення банкрутства в засобах масової інформації. Процес ліквідації збанкрутілого підприємства. Управління майном боржника. Тривалість процесу ліквідації підприємства-банкрута. Форми ліквідації підприємств-банкрутів.

Література: 4,15,18,19,21,30,32.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА» (денна форма навчання)

	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Підприємство в сучасній системі господарювання					
Тема 1. Теорії підприємств і основи підприємництва	2	1	5		тестування
Тема 2. Види підприємств, їх організаційно правові форми	2	1	4		тестування
Тема 3. Зовнішнє середовище господарювання підприємств	2	2	4		тестування, розрахунково-аналітичні завдання
Тема 4. Структура та управління підприємством	1	2	4	1	тестування, розрахунково-аналітичні завдання
Тема 5. Ринок і продукція	1	2	3		тестування, розрахунково-аналітичні завдання
Тема 6. Планування діяльності підприємства	1	2	3		тестування, розрахунково-аналітичні завдання
Змістовий модуль 2. Практичне забезпечення діяльності підприємства					
Тема 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	2	2	5	1	розрахунково-аналітичні завдання
Тема 8. Капітал підприємства	2	2	3		розрахунково-аналітичні завдання
Тема 9. Інвестиції	2	2	3		розрахунково-аналітичні завдання
Тема 10. Інноваційна діяльність	2	2	3		МКР – 2 год
Тема 11. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства	1	2	3		розрахунково-аналітичні завдання
Змістовий модуль 3. Розвиток підприємства в сучасних умовах господарювання					
Тема 12. Організація виробництва і забезпечення якості продукції	2	2	5		тестування, розрахунково-аналітичні завдання
Тема 13. Витрати на виробництво та реалізацію продукції	2	2	4		тестування, розрахунково-аналітичні завдання
Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	2	2	4		тестування, розрахунково-аналітичні завдання
Тема 15. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація	2	1	4	1	тестування, розрахунково-аналітичні завдання
Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність	2	1	4		РКР – 2 год КПЗ – 2 год
Разом	28	28	61	3	

(заочна форма навчання)

	Кількість годин			
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Підприємство в сучасній системі господарювання				
Тема 1. Теорії підприємств і основи підприємництва	1	2	7	
Тема 2. Види підприємств, їх організаційно правові форми	1	-	7	
Тема 3. Зовнішнє середовище господарювання підприємств	1	-	7	
Тема 4. Структура та управління підприємством	1	-	7	
Тема 5. Ринок і продукція	-	-	7	
Тема 6. Планування діяльності підприємства		-	7	
Змістовий модуль 2. Практичне забезпечення діяльності підприємства				
Тема 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	1	-	7	
Тема 8. Капітал підприємства	-	-	7	
Тема 9. Інвестиції		2	7	
Тема 10. Інноваційна діяльність	1	-	7	
Тема 11. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства	-	-	7	
Змістовий модуль 3. Розвиток підприємства в сучасних умовах господарювання				
Тема 12. Організація виробництва і забезпечення якості продукції	1	-	7	
Тема 13. Витрати на виробництво та реалізацію продукції	1	-	6	
Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	-	-	6	
Тема 15. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація	-	-	6	
Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність	-	-	6	
Разом	8	4	108	120

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИМСТВА»

Денна форма навчання

Практичне заняття № 1

Тема 1. Теорії підприємств і основи підприємництва

Мета: розглянути теорії підприємств, особливості їх функціонування

Питання для обговорення:

1. Підприємство (фірма) як суб'єкт ринкової економіки, його основні риси. Теорія фірми Р. Коуза.
2. Основні теорії (концепції) підприємства.
3. Сутність, принципи, форми і типи підприємницької діяльності. Законодавче забезпечення підприємництва.
4. Підприємницькі договори (контракти, угоди): структура і порядок укладання. Партнерські зв'язки та угоди.
5. Міжнародний бізнес: поняття, суб'єкти, типи та види. Форми зовнішньоекономічної діяльності підприємств.
6. Тенденції та особливості розвитку вітчизняних підприємств.
7. Актуальні проблеми визначення і обґрунтування напрямів функціонування підприємств різних форм власності та сфер діяльності.
8. Роль і значення підприємницької діяльності у розвитку економіки України.
9. Основні напрями активізації підприємницької діяльності в Україні.
10. Форми інтернаціоналізації міжнародної підприємницької діяльності.
11. Актуальні проблеми та перспективи розвитку спільних підприємств в Україні.

Практичне заняття № 2

Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми

Мета: вивчити види підприємств їх правові основи, дослідити добровільні та інституціональні об'єднання підприємств

Питання для обговорення:

1. Класифікація підприємств.
2. Добровільні та інституціональні об'єднання підприємств.
3. Правові основи функціонування підприємств в Україні.
4. Проблеми та перспективи розвитку приватних підприємств.
5. Тенденції та проблеми розвитку малих підприємств в Україні.
6. Основні форми господарських товариств і перспективи їх розвитку.
7. Дослідження правових основ функціонування вітчизняних підприємств.
8. Основні форми та методи державного регулювання діяльності підприємств.

Практичне заняття № 3

Тема 3. Зовнішнє середовище господарювання підприємства

Мета: провести детальне вивчення зовнішнього середовища господарювання, визначити фактори, що на нього впливають

Питання для обговорення:

1. Середовище діяльності підприємства, його структура.
2. Зовнішнє макросередовище господарювання підприємства, його чинники.
3. Зовнішнє мікросередовище господарювання підприємства, його елементи. Модель «галузевої конкуренції» М. Портера.
4. Вплив чинників зовнішнього середовища на діяльність підприємства.
5. Призначення, зміст та особливості аналізу зовнішнього середовища підприємства.
6. Поняття та структура зовнішнього середовища підприємства.
7. Вплив зовнішнього середовища на діяльність економічних суб'єктів.
8. Чинники макросередовища та їхній вплив на діяльність промислових підприємств.
9. Вплив факторів мікросередовища на діяльність вітчизняних підприємств.
10. Необхідність і значення моніторингу зовнішнього середовища підприємства.
11. Особливості та значення сканування зовнішнього середовища підприємства.

Практичне заняття № 4

Тема 4. Структура та управління підприємством

Мета: ознайомити студентів зі структурою та методами управління підприємством

Питання для обговорення:

1. Структура підприємства.
2. Поняття та елементний склад виробничої структури підприємства. Види виробничих структур підприємства.
3. Поняття, принципи та шляхи управління суб'єктами господарювання.
4. Поняття і класифікації методів управління.
5. Типи організаційних структур управління.
6. Пріоритети, узгодженість і взаємодія методів управління підприємствами.
7. Актуальні питання вдосконалення централізованого управління підприємствами в Україні.
8. Тенденції раціоналізації різних типів організаційних структур управління підприємствами та сфери їх застосування.
9. Зарубіжний досвід управління підприємствами різних розмірів і форм власності.

Практичне заняття № 5

Тема: Ринок і продукція

Мета: ознайомити студентів з поняттям ринку та продукції на ньому

Питання для обговорення:

1. Поняття і характеристика ринкового типу господарювання. Функції та структура ринку.
2. Види ринків. Принципи поведінки суб'єктів господарювання на ринку.
3. Ідентифікація типу ринкової структури. Мікроекономічний підхід до визначення структури галузі.
4. Характеристика вхідних та вихідних бар'єрів, оцінка можливості їх подолання.
5. Особливості поведінки підприємства на ринках досконалої і монополістичної конкуренції, олігополії та монополії. Діагностика ринкової влади підприємства.
6. Ринкова інфраструктура, її складові. Формування ринкової інфраструктури в Україні.
7. Загальна характеристика ринку, його функції та структура.
8. Дослідження ринку та основних принципів поведінки в ньому суб'єктів господарювання.
9. Сутність і значення ринкової інфраструктури у формуванні сучасної економіки України.
10. Проблеми монополізації окремих галузей промисловості України.
11. Актуальні питання становлення та функціонування фондових і товарних бірж в Україні.
12. Роль і перспективи розвитку фінансово-кредитних посередників в сучасних кризових умовах.

Практичне заняття № 6

Тема 6. Планування діяльності підприємства

Мета: ознайомити студентів з поняттям планування та визначити особливості даного процесу

Питання для обговорення:

1. Сутність, основні принципи та методи планування. Система планів виробничої діяльності.
2. Суть і основні етапи стратегічного планування.
3. Характеристика бізнес-планування: суть і призначення. Структура бізнес-плану.
4. Особливості тактичного планування на підприємстві. Класифікація тактичних планів підприємства.
5. Система оперативного планування діяльності виробничих підрозділів підприємства та шляхи її вдосконалення.
6. Планування обсягу випуску продукції (виробнича програма) підприємства. Показники виробничої програми.
7. Обґрунтування виробничої програми.
8. Бізнес-план – основа успіху.
9. Бізнес-планування у підприємницькій діяльності.
10. Розвиток системи стратегічного планування в ринкових умовах

господарювання.

11. Проблеми вдосконалення тактичного та оперативного планування за умов ринкової системи господарювання
12. Значення виробничої програми в системі господарських планів підприємства.
13. Зміст і послідовність розроблення виробничої програми підприємства.
14. Умови оптимізації обсягів виробництва продукції у конкурентному середовищі.

Практичне заняття № 7

Тема 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці

Мета: дослідити сутність та склад персоналу підприємства, розглянути основи нормування праці

Питання для обговорення:

1. Кадри підприємства, їх склад і структура. Категорії персоналу підприємства.
2. Класифікація персоналу за професіями та кваліфікацією. Характеристика робітників за рівнем кваліфікації.
3. Розрахунок чисельності працюючих на підприємстві. Планування дійсного фонду робочого часу працюючого.
4. Показники руху кадрів на підприємстві.
5. Продуктивність праці та її вимірювачі: натуральні, трудові та вартісні.
6. Планування росту продуктивності праці за техніко-економічними факторами. Резерви росту продуктивності праці.
7. Мотивація як процес стимулювання людей до ефективної діяльності. Методи мотивації праці на підприємстві.
8. Поняття, види і шляхи росту заробітної плати. Функції оплати праці та їх реалізація.
9. Державне регулювання оплати праці та соціального захисту. Мінімальна заробітна плата.
10. Тарифна система оплати праці, її елементи.
11. Форми і системи оплати праці.
12. Безтарифна система оплати праці.
13. Використання колективної та контрактної систем оплати праці. Система участі працівників підприємств у прибутках.
14. Формування фонду оплати праці на підприємстві.
15. Формування структури персоналу підприємств різних видів, розмірів і форм власності.
16. Тенденції динаміки структури персоналу.
17. Сучасна система управління персоналом.
18. Світовий досвід формування та ефективного використання трудового потенціалу підприємства.

19. Шляхи, фактори та резерви підвищення продуктивності праці та їх використання в сучасних умовах.
20. Зарубіжний досвід матеріального стимулювання праці персоналу підприємства.
21. Вибір форм і систем оплати праці на підприємствах різних форм власності.
22. Організація преміювання окремих категорій персоналу (робітників, функціональних груп спеціалістів і службовців).
23. Вітчизняний і зарубіжний досвід участі працівників у прибутках приватизованих підприємств.

Практичне заняття № 8

Тема 8. Капітал підприємства

Мета: дослідити сутність капіталу, його форм і методів аналізу ефективності його використання

Питання для обговорення:

1. Сучасні проблеми визначення термінів служби устаткування та їх оптимізація.
2. Актуальні питання амортизаційної політики держави і підприємств різних форм власності.
3. Ефективність різних форм відтворення основних фондів.
4. Перспективи розширеного відтворення основних фондів на вітчизняних підприємствах.
5. Показники та шляхи підвищення ефективності використання оборотних фондів підприємств.
6. Актуальні проблеми та напрями підвищення ефективності використання оборотних коштів на підприємствах України.
7. Сучасні джерела формування фондів обігу і вдосконалення їх використання на підприємствах.
8. Нематеріальні ресурси підприємства та їхній вплив на конкурентоспроможність продукції в сучасних ринкових умовах.
9. Доцільність використання зарубіжної практики оцінки вартості нематеріальних активів.
10. Актуальні питання правового захисту нематеріальних ресурсів підприємств.

Практичне заняття № 9

Тема 9. Інвестиції

Мета: вивчити сутність інвестицій, інвестиційного процесу та визначити методи визначення ефективності інвестиційної діяльності

Питання для обговорення:

1. Поняття, характеристика та роль інвестицій у відтворенні виробничого потенціалу підприємства.
2. Види інвестицій підприємства, їх характеристика.
3. Сутність і структура реальних (виробничих) інвестицій (капіталовкладень). Джерела фінансування виробничих інвестицій.
4. Структура виробничих інвестицій підприємства.
5. Сутність та роль фінансових інвестицій. Види цінних паперів, порядок їх випуску й обігу.
6. Оцінка економічної ефективності виробничих та фінансових інвестицій.
7. Роль і значення інвестицій у діяльності вітчизняних підприємств.
8. Тенденції залучення і використання фінансових інвестицій в сучасних умовах господарювання України.
9. Особливості визначення ефективності виробничих і фінансових інвестицій на вітчизняних підприємствах.
10. Основні підходи до економічного обґрунтування інвестиційних проектів різних суб'єктів господарювання.
11. Чинники підвищення ефективності використання виробничих і фінансових інвестицій.
12. Державне регулювання та масштаби обігу цінних паперів.

Практичне заняття № 10

Тема 10. Інноваційна діяльність

Мета: визначити сутність інновацій та інноваційної діяльності та її вплив на загальну діяльність підприємства

Питання для обговорення:

1. Поняття, характеристика й види інноваційних процесів та їх реалізація на підприємстві.
2. Науково-технічний прогрес, його форми і напрями.
3. Показники рівня науково-технічного прогресу.
4. Поняття та методика визначення економічної ефективності впровадження нової техніки (технічні нововведення).
5. Сумарний (народногосподарський) і комерційний (внутрішньогосподарський) ефекти від впровадження нової техніки.
6. Організаційний прогрес як узагальнюючий фактор використання організаційних, економічних і соціальних нововведень, його об'єкти і напрями.
7. Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.
8. Вплив нововведень на економічні, соціальні та екологічні показники діяльності сучасних підприємств України.
9. Актуальні проблеми комплексної автоматизації та комп'ютеризації процесів управління і виробництва.

10. Активізація інноваційної діяльності підприємств України.
11. Значення інноваційного менеджменту для вітчизняних підприємств.
12. Сучасні інноваційні стратегії вітчизняних і зарубіжних підприємств.
13. Тенденції та перспективи формування національного науково-технічного потенціалу.

Практичне заняття № 11

Тема 11. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства

Мета: визначити склад техніко-технологічної бази підприємства, вивчити поняття виробничої потужності підприємства

Питання для обговорення:

1. Характеристика техніко-технологічної бази виробництва.
2. Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва.
3. Формування та використання виробничої потужності підприємства.
4. Виробнича потужність і фактори, що на неї впливають.
5. Методи визначення виробничої потужності.
6. Роль техніко-технологічної бази виробництва у забезпеченні виробничої діяльності підприємства.
7. Вплив ринкових відносин на розвиток техніко-технологічної бази підприємств України.
8. Оновлення та розвиток технічної бази підприємства на основі лізингу.
9. Сучасний рівень ефективного використання виробничих потужностей різногалузевих підприємств України.

Практичне заняття № 12

Тема 12. Організація виробництва і забезпечення якості продукції

Мета: вивчити поняття організації виробництва та якості продукції, основні методи її підвищення на підприємстві

Питання для обговорення:

1. Поняття і принципи організації виробничого процесу. Класифікація виробничих процесів.
2. Організаційні типи виробництва, їх техніко-економічна характеристика.
3. Поняття і класифікація методів організації виробничого процесу.
4. Загальна характеристика потокового виробництва.
5. Організація виробничого процесу в часі.
6. Поняття якості продукції, показники та методи оцінки якості.
7. Управління якістю продукції.
8. Стандартизація продукції. Вітчизняні стандарти.
9. Економічне значення сертифікації продукції. Види сертифікації.
10. Шляхи підвищення якості продукції.
11. Напрями підвищення ефективності організації виробничих процесів.
12. Тенденції та перспективи розвитку потокового виробництва на сучасних підприємствах.

13. Обґрунтування доцільності впровадження та розвитку різних форм організації виробництва у ринкових умовах господарювання.
14. Роль і значення сучасних систем управління якістю у підвищенні конкурентоспроможності продукції.
15. Шляхи підвищення якості та конкурентоспроможності продукції підприємства.
16. Зарубіжний досвід забезпечення виробництва конкурентоспроможної продукції.

Практичне заняття № 13

Тема 13. Витрати на виробництво та реалізацію продукції

Мета: навчити студентів визначити сутність собівартості продукції, застосовувати основні підходи до планування витрат виробництва

Питання для обговорення:

1. Поняття витрат та собівартості продукції.
2. Класифікація витрат і структура собівартості.
3. Управління витратами на підприємстві.
4. Методи визначення собівартості продукції.
5. Калькулювання витрат на виробництво продукції. Об'єкти калькулювання й калькуляційна одиниця.
6. Шляхи зниження витрат в розрахунку на одиницю продукції.
7. Економічний зміст, функції і види цін.
8. Методи встановлення цін. Шляхи вдосконалення ціноутворення в Україні.
9. Доцільність використання класифікації витрат при прийнятті господарських рішень на підприємстві.
10. Управління витратами: вітчизняний і зарубіжний досвід.
11. Обґрунтування доцільності використання стратегічного і тактичного управління витратами на підприємствах в сучасних умовах господарювання.
12. Обґрунтування доцільності вибору та формування стратегії зниження витрат підприємства.
13. Методи калькулювання собівартості продукції та доцільність їх використання в ринкових умовах.
14. Шляхи удосконалення ціноутворення в Україні.

Практичне заняття № 14

Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Мета: вивчити особливості фінансово-економічної діяльності підприємства

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика фінансової діяльності підприємства.
2. Прибутковість (дохідність) підприємства.
3. Рентабельність продукції та ресурсів.
4. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства.
5. Сутнісна характеристика та вимірювання ефективності виробництва.

6. Чинники підвищення ефективності виробництва.
7. Суть і значення фінансової діяльності підприємства в ринкових умовах господарювання.
8. Шляхи забезпечення прибутковості підприємств в умовах кризи.
9. Динаміка і шляхи підвищення рентабельності вітчизняних підприємств.
10. Сучасні методичні підходи до оцінки фінансово-економічного стану підприємств.
11. Зарубіжний і вітчизняний досвід підвищення ефективності виробництва.

Практичне заняття № 15

Тема: Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація

Мета: вивчити особливості моделей розвитку підприємства

Питання для обговорення:

1. Характеристика та аналіз бізнес-процесів підприємства. Визначення і структура бізнес-процесів. Основні характеристики бізнес-процесів: вхід, вихід, виконавці, керівники, клієнти. Основні категорії, класифікація, якісні та кількісні параметри бізнес-процесів.
2. Моделювання бізнес-процесів підприємства.
3. Реінжиніринг бізнес-процесів.
4. Бенчмаркінг як інструмент впровадження кращої практики ведення бізнесу.
5. Комплексна трансформація підприємства, етапи її здійснення.
6. Сутність, характеристика реструктуризації підприємства. Види та форми реструктуризації.
7. Алгоритм проведення реструктуризації та характеристика його елементів.
8. Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації підприємств.
9. Реінжиніринг бізнес-процесів і його значення для підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах динамічного ринку.
10. Бенчмаркінг як інструмент досягнення максимальної результативності підприємницької діяльності.
11. Реструктуризація підприємства як метод виходу з економічної кризи та стабілізації виробництва.
12. Вибір та обґрунтування форми реструктуризації підприємства.
13. Практика здійснення та ефективність реструктуризації господарюючих суб'єктів в Україні.

Практичне заняття № 16

Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність

Мета: вивчити сутність економічної безпеки та антикризової діяльності підприємства

Питання для обговорення:

1. Сутність, мета та функціональні цілі економічної безпеки підприємства.
2. Структурні елементи і схеми організації економічної безпеки.
3. Аналіз та оцінка досягнутого рівня економічної безпеки.

4. Служба безпеки підприємства. Принципи організації та ключові завдання.
5. Суть і мета санації підприємства.
6. Причини і симптоми банкрутства.
7. Контроль за ознаками банкрутства та його попередження.
8. Організація і наслідки ліквідації збанкрутілих підприємств. Форми ліквідації підприємств-банкрутів.
9. Стратегія забезпечення високого рівня економічної безпеки підприємства.
10. Зарубіжний досвід організації служби безпеки підприємства.
11. Можливі загрози для економічної безпеки господарюючого суб'єкта.
12. Роль, значення і змістова характеристика державної програма антикризового господарювання.
13. Вітчизняний і зарубіжний досвід фінансового оздоровлення підприємств.
14. Практика здійснення та ефективність санації господарюючих суб'єктів в Україні.
15. Банкрутство підприємств як економічне явище.

Заочна форма навчання Практичне заняття № 1

Тема 1. Теорії підприємств і основи підприємництва

Мета: розглянути теорії підприємств, особливості їх функціонування

Питання для обговорення:

1. Підприємство (фірма) як суб'єкт ринкової економіки, його основні риси. Теорія фірми Р. Коуза.
2. Основні теорії (концепції) підприємства.
3. Сутність, принципи, форми і типи підприємницької діяльності. Законодавче забезпечення підприємництва.
4. Підприємницькі договори (контракти, угоди): структура і порядок укладання. Партнерські зв'язки та угоди.
5. Міжнародний бізнес: поняття, суб'єкти, типи та види. Форми зовнішньоекономічної діяльності підприємств.
6. Тенденції та особливості розвитку вітчизняних підприємств.
7. Актуальні проблеми визначення і обґрунтування напрямів функціонування підприємств різних форм власності та сфер діяльності.
8. Роль і значення підприємницької діяльності у розвитку економіки України.
9. Основні напрями активізації підприємницької діяльності в Україні.
10. Форми інтернаціоналізації міжнародної підприємницької діяльності.
11. Актуальні проблеми та перспективи розвитку спільних підприємств в Україні.

Практичне заняття № 2

Тема 6. Планування діяльності підприємства

Мета: ознайомити студентів з поняттям планування та визначити особливості даного процесу

Питання для обговорення:

1. Сутність, основні принципи та методи планування. Система планів

- виробничої діяльності.
2. Суть і основні етапи стратегічного планування.
 3. Характеристика бізнес-планування: суть і призначення. Структура бізнес-плану.
 4. Особливості тактичного планування на підприємстві. Класифікація тактичних планів підприємства.
 5. Система оперативного планування діяльності виробничих підрозділів підприємства та шляхи її вдосконалення.
 6. Планування обсягу випуску продукції (виробнича програма) підприємства. Показники виробничої програми.
 7. Обґрунтування виробничої програми.
 8. Бізнес-план – основа успіху.
 9. Бізнес-планування у підприємницькій діяльності.
 10. Розвиток системи стратегічного планування в ринкових умовах господарювання.
 11. Проблеми вдосконалення тактичного та оперативного планування за умов ринкової системи господарювання
 12. Значення виробничої програми в системі господарських планів підприємства.
 13. Зміст і послідовність розроблення виробничої програми підприємства.
 14. Умови оптимізації обсягів виробництва продукції у конкурентному середовищі.

Практичне заняття № 3

Тема 12. Організація виробництва і забезпечення якості продукції

Мета: вивчити поняття організації виробництва та якості продукції, основні методи її підвищення на підприємстві

Питання для обговорення:

1. Поняття і принципи організації виробничого процесу. Класифікація виробничих процесів.
2. Організаційні типи виробництва, їх техніко-економічна характеристика.
3. Поняття і класифікація методів організації виробничого процесу.
4. Загальна характеристика потокового виробництва.
5. Організація виробничого процесу в часі.
6. Поняття якості продукції, показники та методи оцінки якості.
7. Управління якістю продукції.
8. Стандартизація продукції. Вітчизняні стандарти.
9. Економічне значення сертифікації продукції. Види сертифікації.
10. Шляхи підвищення якості продукції.
11. Напрями підвищення ефективності організації виробничих процесів.
12. Тенденції та перспективи розвитку потокового виробництва на сучасних підприємствах.
13. Обґрунтування доцільності впровадження та розвитку різних форм організації виробництва у ринкових умовах господарювання.

14. Роль і значення сучасних систем управління якістю у підвищенні конкурентоспроможності продукції.
15. Шляхи підвищення якості та конкурентоспроможності продукції підприємства.
16. Зарубіжний досвід забезпечення виробництва конкурентоспроможної продукції.

Практичне заняття № 4

Тема 13. Витрати на виробництво та реалізацію продукції

Мета: навчити студентів визначити сутність собівартості продукції, застосовувати основні підходи до планування витрат виробництва

Питання для обговорення:

1. Поняття витрат та собівартості продукції.
2. Класифікація витрат і структура собівартості.
3. Управління витратами на підприємстві.
4. Методи визначення собівартості продукції.
5. Калькулювання витрат на виробництво продукції. Об'єкти калькулювання й калькуляційна одиниця.
6. Шляхи зниження витрат в розрахунку на одиницю продукції.
7. Економічний зміст, функції і види цін.
8. Методи встановлення цін. Шляхи вдосконалення ціноутворення в Україні.
9. Доцільність використання класифікації витрат при прийнятті господарських рішень на підприємстві.
10. Управління витратами: вітчизняний і зарубіжний досвід.
11. Обґрунтування доцільності використання стратегічного і тактичного управління витратами на підприємствах в сучасних умовах господарювання.
12. Обґрунтування доцільності вибору та формування стратегії зниження витрат підприємства.
13. Методи калькулювання собівартості продукції та доцільність їх використання в ринкових умовах.
14. Шляхи удосконалення ціноутворення в Україні.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Комплексне практичне індивідуальні завдання з дисципліни «Економіка підприємства» виконуються кожним студентом на основі сформованого масиву вихідних (первинних) даних.

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) охоплює усі основні теми дисципліни.

Метою виконання КПЗ є оволодіння навичками застосування методик з дисципліни «Економіка підприємства».

Мета комплексного практичного індивідуального завдання - набуття навичок у вирішенні конкретних теоретичних і практичних завдань та вмінні застосувати здобуті знання у подальшій практичній роботі за фахом.

Кожен з пунктів КПЗ оцінюється за 100-бальною шкалою, а також визначається підсумкова оцінка (як середня арифметична з проміжних оцінок). Виконання КПЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни

7. Самостійна робота студентів

Метою виконання самостійної роботи є глибоке вивчення аспектів економіки підприємства.

Виконання самостійної роботи необхідно починати з вивчення відповідних розділів підручників, навчальних посібників, наукових джерел тощо, що наведені у переліку рекомендованої літератури і практичних матеріалів, які студент повинен знайти і опрацювати самостійно.

Тематика самостійної роботи

№ п/п	Тематика	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	Класифікація підприємств та їх структура.	1	2
2.	Цілі та завдання діяльності підприємства.	1	2
3.	Види об'єднання підприємств.	1	2
4.	Структура і зміст внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства.	1	2
5.	Методи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.	1	2
6.	Зовнішньоторговельний контракт.	1	2
7.	Механізм і функції управління підприємством.	1	2
8.	Управлінські технології в сучасній економіці.	1	2
9.	Організаційні структури управління підприємством.	1	2
10.	Товарне виробництво і ринок.	2	2
11.	Державне регулювання ринку (економіки).	1	2
12.	Суб'єкти і види підприємницької діяльності.	1	2
13.	Мале підприємництво.	1	2
14.	Державна підтримка малого підприємництва.	1	2
15.	Методи та види планування.	1	2
16.	Бізнес-план.	1	2
17.	Персонал (кадри) підприємства.	1	2
18.	Розрахунок бюджетного робочого часу.	1	2
19.	Планування чисельності працівників підприємства.	1	2
20.	Продуктивність праці, виробіток і трудомісткість.	1	2
21.	Тарифна та безтарифна система оплати праці.	1	2
22.	Планування фонду оплати праці.	1	2
23.	Структура, оцінка та зношення основних фондів.	1	2
24.	Амортизація основних фондів.	1	2
25.	Показники ефективності використання основних фондів.	1	2
26.	Склад, структура та визначення потреби обігових коштів.	1	2
27.	Поняття і види нематеріальних ресурсів.	1	2
28.	Патентно – ліцензійна діяльність підприємств.	1	2
29.	Оцінка нематеріальних активів підприємства.	1	2

30.	Амортизація нематеріальних активів підприємства.	1	2
31.	Капітал підприємства.	1	2
32.	Інвестиції та інвестиційний проект.	1	2
33.	Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів.	1	2
34.	Оцінка ефективності інвестиційних проектів методом дисконтування.	1	2
35.	Загальна характеристика інноваційних процесів на підприємстві.	1	2
36.	Види інноваційних процесів на підприємстві.	1	2
37.	Реалізація інноваційного процесу на підприємстві.	1	2
38.	Науково-технічна підготовка виробничих нововведень.	1	2
39.	Виробнича потужність підприємства.	1	2
40.	Методика розрахунку виробничої потужності підприємства.	1	2
41.	План виробництва продукції.	1	3
42.	Валова продукція підприємства.	1	2
43.	Реалізована продукція підприємства.	1	2
44.	Форми, типи та методи організації виробництва.	1	2
45.	Потоковий та партійний метод організації виробництва.	1	2
46.	Індивідуальний метод організації виробництва.	1	2
47.	Організація виробництва в допоміжних та обслуговуючих підрозділах підприємства.	1	2
48.	Характеристика і основні групи показників якості продукції.	1	2
49.	Поняття «витрати» і класифікація витрат підприємства.	1	1
50.	Собівартість продукції та її калькулювання.	1	1
51.	Кошторис витрат на виробництво і реалізацію продукції.	1	1
52.	Прибуток та доходи підприємства.	1	1
53.	Механізм розподілу прибутку підприємства.	1	1
54.	Методи планування прибутку підприємства.	1	1
55.	Показники рентабельності.	1	1
56.	Розвиток підприємств: сучасні моделі.	1	1
57.	Трансформація та реструктуризації підприємства.	1	1
58.	Характеристика економічної безпеки підприємства.	1	1
59.	Загрози економічній безпеці та їх характеристика.	1	1
60.	Служба безпеки як підсистема підприємства (організації).	1	1
	Разом	61	108

ТРЕНІНГ

Трєнінг – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі.

Порядок проведення тренінгу

1. *Вступна частина* проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.
2. *Організаційна частина* полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.
3. *Практична частина* реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.
4. *Підведення підсумків.* Обговорюється результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематичні напрями тренінгу

№	Тема	Мета	К-ть годин
1	Структура та управління підприємством	Набуття навиків щодо побудови організаційної та виробничої структури підприємства, підбору управлінських методів та їх використання	2
2	Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація. безпеки підприємства	Набуття навиків щодо побудови моделей діяльності підприємств, їх трансформація та реструктуризації для забезпечення економічної та фінансової безпеки підприємства	2
	Разом		4

8. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються : лекції; практичні та індивідуальні заняття, групова робота, виконання самостійної роботи, а також метод опитування, тестування

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни « Економіка підприємства» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КППЗ;
- виконання індивідуальних та групових завдань
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- ректорська контрольна робота;
- комплексний іспит;
- іспит.

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання: Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції інституту за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Письмові роботи (теоретична частина КППЗ) підлягають перевірці на наявність плагіату та допускаються до захисту з коректними тестовими запозиченнями (не більше 25%). Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції інституту.

11. Критерії поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1 (змістовий модуль 1)	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПЗ)	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
1. Усне опитування під час заняття (4 теми по 5 балів макс 20 балів). 2. Письмова робота макс 80 балів	1. Опитування під час занять (тема 1-5 по 10 балів) = 50 балів 2. Письмова робота = 50 балів	1. Написання та захист КПЗ макс 80 балів. 2. Виконання завдань під час тренінгу макс 20 балів	Тестові завдання (20 тестів по 2 бали за тест – макс. 40 балів). Завдання 1 макс. 30 балів) Завдання 2 макс. 30 балів)	
20 %	20 %	20%	40%	100%
Тиждень (9)	Тиждень (14)	Тиждень (14)	За окремим розкладом	

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний процесор	1-16
2.	Проекційний екран	1-16
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox)	1-16
4.	Наявність доступу до мережі Інтернет	1-16
5.	Персональні комп'ютери	1-16
6.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-16
7.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-16
8.	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-16
9.	Інструменти Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint і т.і.)	1-16
10.	Google Forms, Google Sheets	1-16

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор -Видавництво, 2016. 378 с.
2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства : навч. посібник. К. : Центр учб. л-ри, 2019. 488 с.
3. Гринчуцький В.І. Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. Економіка підприємства : навч. посібник. К. : Центр учб. л-ри, 2020. 304 с.
4. Гиль О. О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2015. 248 с
5. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. Б. Юрченко, Р. С. Кравчук, І. Б. Запужляк, І. І. Василик. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2018. 377 с.
6. Економіка підприємства: навч. посіб. / [І. М. Посохов, В. Г. Дюжев, С. В. Сусліков, К. О. Тимофеева] ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. «Харків. Політехн. ін-т». – Харків: НТУ «ХП», 2016. 380 с.
7. Економіка підприємства : навч. посібник / Н. М. Агалаков, Т. В. Амельченко І. В. Артюхова та ін.; за заг. ред. С. П. Кирильчук. Саки : ВД ПП «Підприємство «Фенікс», 2013. 444 с.
8. Заблоцький Б. Ф. Економіка і організація іноваційної діяльності : навч. посіб. / Б. Ф. Заблоцький. - 2-ге вид. К. : Ліра-К, 2015. 428 с.
9. Захарченко В.І. Меркулов М.М., Ширяєва Л.В. Економіка підприємства. Практикум (Збірник задач і виробничих ситуацій) К.: Центр учб. л-ри, 2019. 144 с.
10. Зборовська О. М. Економіка підприємства : навч. посібник / О. М. Зборовська. Д. : Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2014. 227 с.
11. Іванілов О.С. Економіка підприємства : навч. посібник. К: Центр учб. л-ри, 2019. 728 с.
12. Шарко М. В. Мешкова-Кравченко Н. В., Радкевич О. М. Економіка підприємства : навч. посіб. Херсон : Олді-плюс, 2014. 436 с.
13. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посібник. К. : Видавництво Ліра – К, 2017. 596.
14. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посібник. К. : Вид. 2-ге перероб. і доп. : Видавництво Ліра-К, 2020. 600 с.
15. Гудвіл Майкл, Бурр Денн. Економіка. Як вона працює (і не працює) у словах та малюнках. Вид-во: Ірбіс Комікси. 2020. 366с.
16. Економіка підприємства : метод. вказівки для виконання розрах. робіт / Р. С. Кравчук, І. В. Федорович. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2020. 47 с.
17. Кузьмин, В. М. Економіка підприємства та управлінська економіка : практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. 51 с.
18. Паневник, Т. М. Економіка та організація діяльності корпоративних структур : методичні вказівки для вивч. дисц. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. 63 с.

19. Стратегія підприємства : метод. вказівки для вивчення дисципліни / І. В. Андрійчук. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2020. 62 с.
20. Мороз В. С., Тельнов А. С. Організація виробництва : навч. посіб. К. : Ліра-К. 2015. 256 с.
21. Гращенко І.С. Інвестиційний потенціал в системі розвитку підприємства. Вісник. 2014. № 2(24). С. 14-15.
22. Економічний потенціал підприємства : навч. посібник / О.Ф. Балацький та ін.; за ред. проф. О. Ф. Балацького, О. М. Теліженка. Суми : Університетська книга, 2014. 724 с.
23. Ефективність стратегічного управління підприємствами: сучасні проблеми та перспективи їх вирішення : монографія / В. П. Мікловда, І. Г. Бритченко, Н. Ю. Кубіній, Ю. О. Дідович. Полтава : ПУЕТ, 2013. 230 с.
24. Казак О. О. Сутність та класифікаційні ознаки інвестиційної діяльності підприємств. Формування ринкових відносин в Україні. 2014. № 1(152). С. 52-55.
25. Калініченко О.В. Плотник О.Д. Економіка підприємства: практикум / О. В. Калініченко,. К. : Кондор, 2012. 600 с.
26. Касьянова Н. В. Потенціал підприємства : формування та використання: підручник / Н. В. Касьянова, Д. В. Солоха, В. В. Морєва, О. В. Беякова, О. Б. Балакай. К. : Центр учбової літератури, 2013. – 247 с.
27. Козаченко Л.А., Крамаренко І.С. Залучення інвестицій в регіони України : стан та перспективи розвитку. Економіка. Фінанси. Право. 2014. № 2. С. 25-27.
28. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г., Когут У.І. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 244 с.
29. Лаврів Л. А. Планування діяльності організації : навч. посібник. Лаврів. Т. : Крок, 2013. 320 с.
30. Наливайченко К. В. Інноваційний розвиток економіки України в умовах функціонування всесвітніх інформаційних систем : монографія. Сімферополь : ВД «АРІАЛ», 2012. 332 с.
31. Понедільчук Т. В. Роль інвестицій у формуванні економічного зростання в умовах сучасного розвитку економіки України. Економіка. Фінанси. Право. 2014. № 4. С. 11-16.
32. Мельник В. І., Погріщук О.Б., Ковальчук А.П. Управління збутовою діяльністю підприємства на засадах концепції інноваційного маркетингу. Економіка та держава. 2022. № 7. С. 40-45.